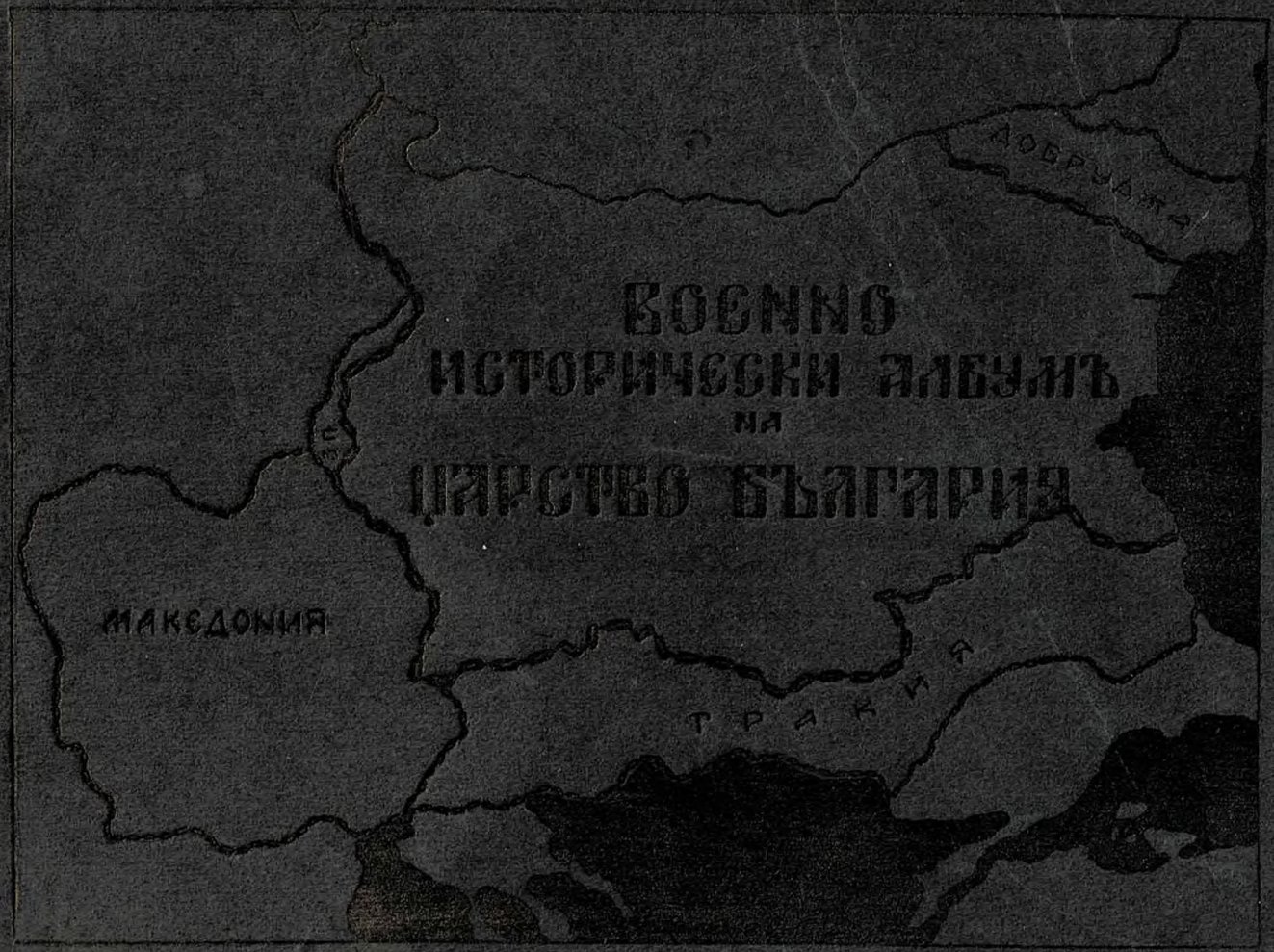

ВОЕННО
ИСТОРИЧЕСКИ АЛБУМЪ
НА
ЦАРСТВО БЪЛГАРИЯ

ИЛИЯ ПАНОВЪ

ВОЕННО ИСТОРИЧЕСКИ АЛБУМЪ НА ЦАРСТВО БЪЛГАРИЯ

Съдържа 45 картини отъ нашето бойно минало.

Съ сътрудничеството и издателството на г. БОЖИЛЪ ДУНЕВЪ

Разрешенъ отъ Военната на **Н. В. Царя** канцелария съ писмо **№ 833** отъ **5 Юний 1936 г.**
Одобренъ и препоржчанъ отъ Министерството на Войната — Щаба армията съ наредба № 6 отъ 6 Августъ 1936 г. за всички войскови части и чиноветѣ на армията.

Авторскитѣ права запазени. Препечатването забранено.

1937 г.

печатн. „Одеонъ" — Сердика 11

НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО ЦАРЬ БОРИСЪ III

Върховенъ вождъ на Българското войнство

Н. Ц. В. Князъ Симеонъ Търновски.

1) Митрополитъ Симеонъ миропомазва Престолонаследника.

2) Патриарха на българската армия генер. отъ п. Данаилъ Николаевъ съ Престолонаследника следъ миропомазването Му.

3) Престолонаследника въ своята люлка.

4) Княгиня Мария Луиза нежно прегърнала своя братъ—Престолонаследника

НЕЙНО ВЕЛИЧЕСТВО ЦАРИЦА ИОАННА

Н. Ц. В. КНЯГИНЯ МАРИЯ ЛУИЗА

Н. Ц. В. Княгиня Майка МАРИЯ ЛУИЗА

Н. Ц. В. Царь Стецъ ФЕРДИНАНДЪ I

Н. Ц. В. Князъ КИРИЛЪ ПРЕСЛАВСКИ

Н. Ц. В. Княгиня НАДЕЖДА
сега херцогиня Вюртембергска

Н. Ц. В. Княгиня ЕВДОКИЯ

Генералъ-Майоръ ЛУКОВЪ ХРИСТО
Министъръ на Войната.

Генералъ-Майоръ ПѢЕВЪ ЮРДАНЪ
Началникъ Щаба на Армията

Генералъ-Майоръ ЗЛАТАНОВЪ

Началникъ на Софийския Гарнизонъ

Генералъ-Майоръ П. Петровъ
Инспекторъ Инжинернитѣ войски

Генералъ-Майоръ Ат. Жилковъ
Инспекторъ — Кавалерията

Генералъ-Майоръ Н. Стойчевъ
Инспекторъ — Артилерията

Генералъ-Майоръ Дим. Николовъ
Главенъ Директоръ трудовата повиность

Адмиралъ Ив. Вариклечковъ
Началникъ флотата

Полковникъ В. Бойдевъ
Директоръ въздухоплаването

Нѣколко думи за нашия малъкъ Военно-Исторически албумъ.

Съ издаването на настоящия албумъ, ние не претендираме, че даваме изчерпателно събранъ материалъ за единъ Военно Исторически албумъ, — далечъ сме отъ тази мисъль. Съ бѣглитѣ исторически данни и малкото картини, помѣстени въ нашето издание, черпени отъ множеството Военни и Исторически такива,—ние поискахме да съчетаемъ единъ скроменъ албумъ на по-забележителни наши исторически и военни данни, които, макаръ бѣгло, биха били достатъчно ясни за читателя, за да може, въ кратце да се запознае съ нашата Военна история.

Малцина сж ония, които познаватъ цѣлата българска военна история. Малцина сж и тия които притежаватъ всички издания—излезли съ подобенъ материалъ. Защото нашата Военна история е толкова обширна, че за да се прочете отъ всѣки е голѣма и трудна задача.

Идеята за създаването на настоящия албумъ, се роди у насъ следъ една обиколка изъ нашата Родина (предимно селата), отъ която констатирахме, че едва ли 10% отъ българското население притежава нѣщо, което рисува нашето славно бойно минало и което не бива отъ никого да се забравя. Всѣки българинъ макаръ и въ кратце, трѣбва да познава историята на своя народъ, на своитѣ дѣди и прадѣди. Историята на земята, въ която се е родилъ и живѣе.

Българскиятъ войникъ и гражданинъ, трѣбва винаги да говори за нашето славно минало. Българската кжща трѣбва всѣкога да притежава поне по-важнитѣ военни епизоди отъ нашето минало, които сж светиня за българския народъ.

Нека нашиятъ скроменъ албумъ послужи за всѣка българска кжща, като настолна книга, която въ дни на почивка и праздненство се чете и разглежда отъ най-малкия до най-стария българинъ.

Нека всѣко българско дете знае за славното наше минало и не забравя, че рано или късно България ще бжде пакъ велика, както при Крума и Симеона.

Ние трѣбва да закърмимъ нашитѣ синове съ славнитѣ и смѣли подвизи на нашитѣ бащи и дѣди. Тѣхнитѣ духове всѣкога витаятъ надъ насъ и зорко слѣдятъ за нашитѣ военни и граждански добродѣтели.

Поднасяйки настоящия албумъ, ние желаемъ той да изпълни своята задача и послужи за примѣръ на младото поколение, което да закрѣпи вѣрата въ себе си за скорошни добри бжднини на нашата измъчена и онеправдана Родина.

Съ Божията воля и справедливость,
съ умното предводителство на
Негово Величество нашия любимъ Царь
и съ мощната дѣсница на нашето храбро войнство,
България ще пребжде.

15 май 1936 г.
София

Илия Пановъ

Основи на I-то Бълг. Царство

Българитѣ били голѣмъ и старъ народъ който живѣелъ въ днешна Русия.

Къмъ началото на VII вѣкъ, тѣ били подъ властьта на хазаритѣ.

Кубратъ освободилъ българитѣ въ 619 г. отъ хазарско иго и основалъ

ВЕЛИКА БЪЛГАРИЯ

като обединилъ всички български племена въ една силна и добре устроена държава.

Преди да умре, Кубратъ събралъ петтимата си сина, показалъ имъ единъ снопъ пръчки и ги запиталъ: „кой може да счупи този снопъ?“ Опитали се всички поотдѣлно, но никой не успѣлъ. Тогава Кубратъ развързалъ снопътъ и взелъ пръчкитѣ една по една, начупилъ ги и казалъ: **„до като вие сте сплотени като снопа пръчки, никой нѣма да успѣе да сломи силата Ви, но ако се раздѣлите, както азъ раздѣлихъ пръчкитѣ, тогава много лесно ще бѫдете сломени, — както тѣзи тънки пръчки“.**

Въпреки този мѫдръ съветъ, когато Кубратъ умрѣлъ, Велика България била раздѣлена между петтѣхъ братя. Това отслабило Кубратовата България, хазаритѣ отново нападнали и я завладѣли.

Нека помнимъ Кубратовия заветъ: **„да бѫдемъ винаги сплотени като единъ“.** Този свещенъ заветъ е девиза и на днешна България — **„Съединението прави силата“.**

Аспарухъ (679 — 702)

Най-малкиятъ синъ на Кубратъ — Аспарухъ (Исперихъ) застава начело на една голѣма часть заробени българи и ги заселва на балканския полуостровъ. Тукъ се среща съ византийцитѣ, които били начело съ императоръ Константинъ. Аспаруховата войска била силна и безстрашна, затова византийцитѣ се принудили да подпишатъ миръ въ 679 г. като признали новата българска държава, свободна и независима, съ граници— **Балкана Черно море до Искъра.**

И така на балканския полуостровъ, освенъ византийската държава, изникнала втора държава **— България.**

Аспарухъ управлявалъ България цѣли 27 години въ столица Плиска. Следъ смъртьта на Аспаруха на българския престолъ идва

Тервелъ

(синъ на Аспаруха царувалъ отъ 702 г. до 722 г. Той разширилъ България и взелъ отъ византийцитѣ областьта **Загорие** (Нова и Ст. Загора) **Сливенъ, Ямболъ и др.**).

Следъ неговата смъртъ, въ България настѫпили размирици и предателство. Много велики боляри се качвали и бивали снимани отъ престола, поради чужди влияния и вмешателство, като сами ставали предатели на народа си. Ето защо, може да се каже **предатель на своя народъ е** всѣки българинъ, който приема, каквато и да била чужда подкрепа въ борбата си съ своитѣ родни братя.

Царь Кубратъ — основатель на Велика България — 619 г.

Крумъ

Съ идването на Крума на българския престолъ въ (802 г. до 814 г.) размиритѣ въ България престанали.

Крумъ се счита за създатель на българското законодателство. Неговитѣ закони сж известни по своята строгость. Той най-добре е схваналъ, че българина се подчинява само на строгитѣ закони. Тази строгость на законитѣ турила край на борбитѣ за престола. Изплашенитѣ боляри не ламтяли вече за българския престолъ. Епохата на Крумовото царуване се счита като епоха, презъ която България като държава е била много добре уредена, съ силна и добра организирана армия и строга държавна дисциплина.

Омортагъ

Следъ Крума на българския престолъ седналъ неговия синъ Омортагъ отъ 814 г. до 832 г. Границитѣ на България тогава стигнали голѣми размѣри.

Следъ Омортага на престола се възкачва

Пресиямъ

който царувалъ отъ 832 г. до 852 г. Водилъ е войни съ византийцитѣ за завземането на цѣла Македония чакъ до Албания.

Борисъ I

Следъ Пресияма на българския престолъ стъпилъ Борисъ I (852—888 г.) който **покръсти българския народъ, създаде независима българска църква и тури начало на народната ни просвѣта.**

Дѣлото извършено презъ време на Бориса I е грамадно — чрезъ християнството и славянската книжнина, е направенъ голѣмъ преломъ въ живота на българския народъ.

св. св. Кирилъ и Методий

Славянобългарскиятъ езикъ щѣше да изчезне, а заедно съ него и българската народность, ако светитѣ братя Кирилъ и Методий не ни дадоха азбуката, писменността.

Обаче дѣлото на св. св. Кирилъ и Методий не е само просвѣтно. То е преди всичко дѣло, което спаси българската народность отъ изчезване и затвърди независимостьта на България, защото за единъ народъ, езикътъ е най-голѣмото отличие, което го дѣли отъ другитѣ народности.

Ние, българитѣ, трѣбва да обичаме своя езикъ и не трѣбва да говориме на чуждъ езикъ съ мѣстното население.

Нека обичаме и разпространяваме нашата чиста, хубава и благозвучна българска речь. Това ни завещаха свѣтитѣ братя Кирилъ и Методий.

Царь Симеонъ Велики (885—927 г.) Царь Борисъ I (852—888 г.)
Царь Аспарухъ, синъ на Кубратъ (679—702 г.) Царь Крумъ създ. на Бъл. закон. (802—814 г.) Царь Самуилъ (977—1014 г.)

Симеонъ Велики (885—927)

Следъ като царь Борисъ I се отеглилъ отъ престола и отишелъ въ монастиръ, той оставя голѣмия си синъ Владимира, който въ скоро време злоупотрѣбилъ съ българския народъ. Научилъ за това, Борисъ I свалилъ отъ престола Владимира, хвърлилъ го въ тъмница, като за наказание заповѣдва да му извадятъ очитѣ. Следъ това на престола поставя най-малкия си синъ Симеона.

Още съ качването на пресола, Симеонъ вече е билъ въ лоши отношения съ гърцитѣ и виждайки, че съ добро не ще се разбере, тъй като тѣ искали да вематъ подъ своята власть България — започва да воюва съ тѣхъ.

На нѣколко пѫти гърцитѣ били принудени да искатъ миръ отъ Симеонъ, докато той вече стига предъ стенитѣ на Цариградъ, кѫдето бива провъзгласенъ въ 917 г. за **Царь на Българитѣ и Гърцитѣ.**

Величието на България въ времето на Симеона се счита като **златенъ вѣкъ за българския народъ.** Въ времето на Симеона Велики, въ България се включвали градоветѣ и крепоститѣ: Родосто, Баба-Ески. Димотика, Одринъ, Виза, Люле-Бургазъ. Созополъ, Месемврия, Скутаре, Сересъ и др. Цѣла Тракия и Македония, северна Тесалия, Епиръ съ Янина и Адриатическия брѣгъ срещу Корфу — всичко е било въ български рѫце.

Епохата на Симеона е била въ сѫщото време и разцвѣтъ на старата българскв книжнина.

Следъ смъртьта на Симеонъ Велики, България изпаднала въ слаби рѫце и благодарение на вѫтрешни размирици, следъ 300 годишни героични борби, пада подъ гръцка власть въ 971 г. Обаче свободна западни България — (заедно съ днешна Македония) — която била въ рѫцетѣ на храбрия и славенъ нашъ

Царь Самуилъ 977—1014)

бързо се засилвала и достигнала своята висота. Тогава Царь Самуилъ решилъ да освободи източна България отъ гръцко иго и на три пѫти воювалъ съ гърцитѣ.

Царь Самуилъ разширилъ твърде много държавата си на северъ. Достигналъ до Бѣлградъ, завладѣлъ половинъ Сърбия, Черна Гора, Албания, Тесалия и се спусналъ въ южна Гърция. Тукъ обаче българитѣ нѣмали успѣхъ. Съ хитрость една нощь гърцитѣ нападатъ войскитѣ на Царь Самуила при р. Сперхей (Струма) и съвършенно ги разбили. По-късно последватъ и други неуспѣхи, за които отъ голѣма мѫка Царь Самуилъ починалъ.

И тъй благодарение — вѫтрешни вражди, предателство и раздори България попаднала напълно подъ гръцка власть цѣли 168 години.

ЦАРЬ СИМЕОНЪ ВЕЛИКИ ПРЕДЪ СТЕНИТѢ НА ЦАРИГРАДЪ ВЪ 927 Г.

Второ Българско Царство.

Робството на българитѣ подъ гръцка власть било много тежко. На нѣколко пжти българското население възставало, но все безуспешно. Най-после Търновскитѣ боляри двамата братя Петъръ и Асѣнь събрали народни дружини и смѣло почнали да превзематъ много градове и въ продължение на десетина години цѣла севѣрна България била пакъ въ български ржце.

Асѣнь I

станалъ Царь на Българитѣ въ 1186 г. Въ 1196 г. билъ убитъ отъ болярина Иванко. Следъ това наследилъ го братъ му Петъръ (1196—1196) г. Следъ

Петъръ

на Българския престолъ въ 1197 до 1207 бива възцаренъ

Калоянъ

който умно и предпазливо разширилъ царството си въ южна България чакъ до р. Вардаръ, Бѣлградъ и р. Сава.

Въ 1205 год. България била нападната отъ Латинскитѣ войски, които искали да превзематъ Пловдивъ и др. градове, но Царь Калоянъ съ храбрата си войска ги пресреща още при Одринъ—разбива тѣхнитѣ редове, които били тежко въоржженитѣ Кръстоносци-рицари,наречени още „Великани" и пленява краля имъ Балдуина.

Следъ това Царь Калоянъ обсадилъ Солунъ, но бива убитъ отъ измѣнници.

Асень II

Следъ Царь Калояна на българския престолъ въ 1218 г. се възцарилъ Асѣнь II синъ на Асѣня I Въ 1230 г. Царь Асень II съ храбрата българска войска победилъ гръцкитѣ войски, като при Клокотница плѣнява и Царь Тодора, когото откарва въ Търново. Следъ тая страшна битка при Клокотница Царь Асѣнь II завладява Тракия, Македония и Албания, а Солунъ, Епиръ и Тесалия му станали васални. **България отново станала Велика и цѣлокупна, благодарение на храбрата българска войска.**

Следъ смъртьта на Асѣна II презъ 1241 г. въ България настъпватъ размирици, — съседитѣ възползувани отъ това я раздѣлятъ на части и въ 1393 г. България всецѣло изгубила своята свобода и попада подъ турско робство.

Царь Асень I (1186—1196 г.) Петъръ Асень (1196—1196 г.)
Царь Калоянъ (1197—1207 г.) Царь Асень II (1218—1241 г.) Царь Константинъ—Асень (1258—1277 г.)

Подъ робство.

Цѣли 200 години българитѣ понасяли тежкото робство и всички опити да се освободятъ били неуспѣшни.

Турцитѣ не се задоволили само съ заробването на България, но започнали да воюватъ и съ западнитѣ народи.

Въ 1593 год. Австрия разбила турскитѣ войски. Заедно съ това духътъ на звѣрски подтиснатия и ограбванъ българинъ започва да се повдига. Замислятъ се и организиратъ възстания, въ които, като вдъхновители и подбудители сж участвували митрополити и архиепископи и хиляди други мжже и жени изъ народа.

Ние, българитѣ, всѣкога трѣбва да си спомняме за самоотверженитѣ български юнаци които, сж проливали кръвьта си въ продължение на 500 години само единъ день България да бжде свободна, както е била преди това.

Отецъ Паиси

роденъ въ Самоковско

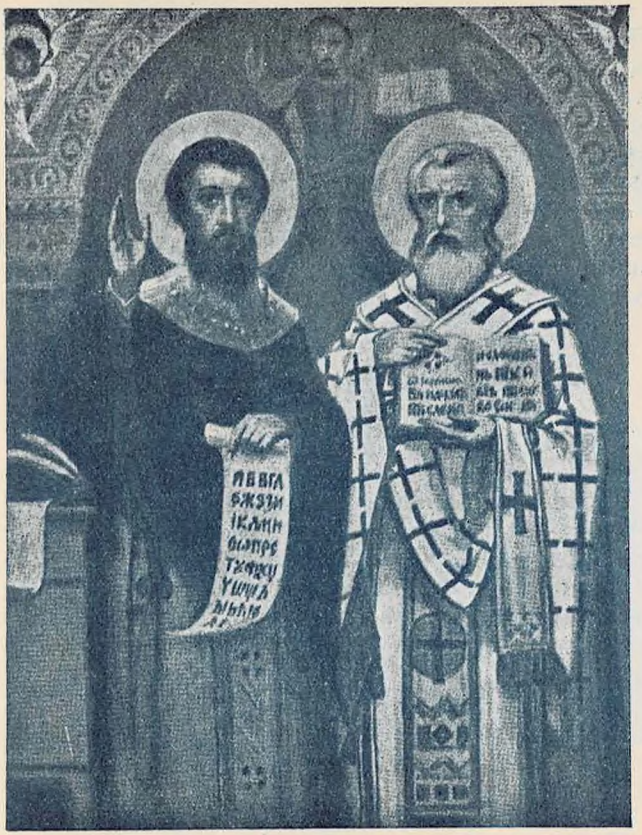
Отецъ Паиси е написалъ първата българска военна история въ 1762 година и тръгналъ да разнася книгата си да се чете и изучава отъ българскиятъ народъ. Въ 1765 година историята на Отецъ Паиси била за първи пжть преписана отъ попъ Стойко отъ гр. Котелъ, който после училъ народа съ нея. По после сжщия попъ Стойко билъ ржкоположенъ за Врачански Епископъ подъ името Софроний Врачански.

Отецъ Паиси сложи началото на ново българската книжнина, заслужено се счита за баща на отечествената ни история. Заслугата на Отецъ Паиси е много голѣма къмъ българския народъ.

Христо Ботевъ

1847—1876 г. Калоферъ.

Христо Ботевъ е най-бележития български поетъ революционеръ. Грандиозниятъ му подвигъ въ Врачанскиятъ балканъ, гдѣто следъ героична борба падна убитъ отъ вражески куршумъ, е бесмъртенъ епилогъ на българскитѣ възстания за свободата на България. Като ималъ голѣма вѣра, че възстанието (априлско) ще се развие и ще сломи владичеството на турчина той съ 200 души храбри и самоотвержени български юнаци, дохажда отъ Ромъния въ България презъ Козлодуй съ парахода „Радецки“, като се опжтва за Врачанския балканъ разчитайки, че цѣлата мѣстность ще го подкрепи. Това последното на става. Четата бива разбита и при Милинъ камъкъ Ботевъ пада убитъ на 20 май 1876 година, като се унищожаватъ последнитѣ опити за освобождението чрезъ бунтъ.

Св. Св. Кирилъ и Методий

Св. Климентъ Охридски

Сава Георги Стойковъ Раковски

1821—1867 год.

Раковски е единъ отъ най-внушителнитѣ и мощни фигури въ нашето освободително движение.

Съ непрестанна и упорита литературна работа, той се е нагърбилъ да популяризира българското име. да издигне българското съзнание, като писалъ книги и издавалъ вестници. Въ 1862 г. той ималъ свой организиранъ легионъ (Бѣлградски Български легионъ) и взелъ съ него участие въ войната между Сърбия и Турция. Едни отъ помощницитѣ на Раковски сж Панайотъ Хитовь и Филипъ Тотю.

Георги Бенковски

1840—1876 год.

Георги Бенковски е единъ отъ голѣмитѣ герои на априлското възтание. Негови другари по възтанието биле Тодоръ Каблешковъ, Воловъ, Стефанъ Стамболовъ, Обрешковъ и др. Той съ своята хвърковата чета е вдъхвалъ страхъ и трепетъ на турскитѣ пълчища. Бенковски билъ предателски убитъ въ Тетевенския балканъ.

Василъ Левски (Дякона)

1837—1873 год.

Левски е ученикъ на Раковски взелъ участие, както въ първата му легия, тъй и въ сражението на Панайотъ Хитовъ въ България презъ 1867 год. Голѣма дружба Левски е завързалъ съ Л. Каравеловъ, тѣ веднага се разбрали и дълбока братска любовь е възникнала помежду имъ. Въ Бѣлградъ тѣ уреждали втората българска легия съ която възнамѣрявали да повдигнатъ общо народно възстание въ България. Главни помощници имъ били Ангелъ Кънчевъ и Димитъръ Общи. Следъ едно страшно предателство Левски билъ хванатъ и обесенъ въ София въ 1873 год.

Любенъ Каравеловъ

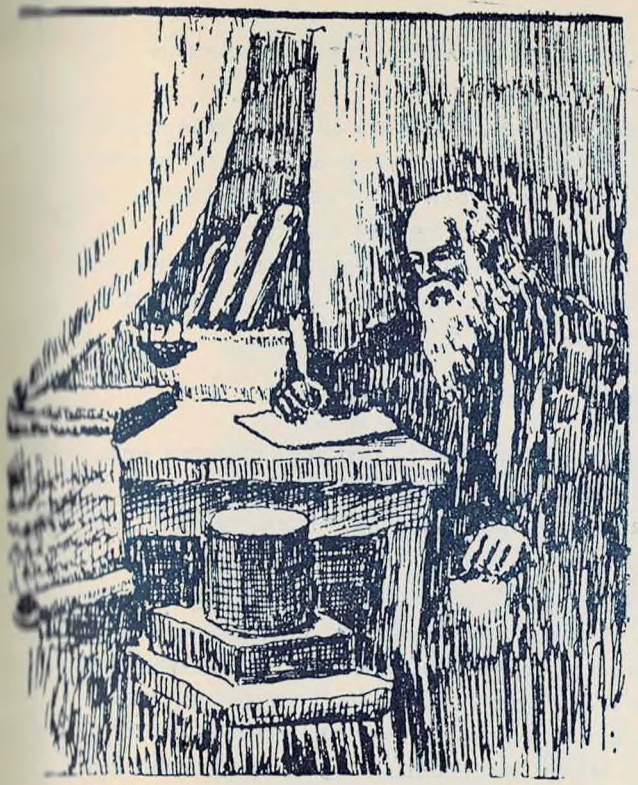
1838—1879 год.

Любенъ Каравеловъ продължилъ дейностьта на Раковски. Въ Бѣлградъ той билъ кореспондентъ на руски списания и съ всички сили работилъ за подготовката на българсия народъ въ борбата му за свободата на България. Той е единъ отъ нашитѣ първи писатели.

Хаджи Димитъръ

1839—1868 год.

Великъ войвода, който бродилъ навсѣкжде изъ Балкана съ своята чета, съ развѣто знаме съ надписъ „Смъртъ или Свобода“. Той и Стефанъ Караджата сж се сражавали съ турскиятъ аскеръ.

ОТЕЦЪ ПАИСИ

Христо Ботевъ, Георги Бенковски, Василъ Левски (Дякона),
Любенъ Каравелѵовъ, Георги Раковски, х. Димитъръ, Ст. Караджа

Стефанъ Караджата

1842—1868 г. отъ гр, Тулча.

Великъ войвода, другарь на Хаджи Димитра. Съ своята голѣма чета бунтовници всѣки день влизалъ въ сражения съ редовния турски аскеръ и е всѣвалъ страхъ средъ турскитѣ голѣмци. Всрѣдъ народа и днеска се разправятъ най-различни епизоди за неговитѣ и тия на четата му подвизи, по разнитѣ подбалкански крайща

Възстанията въ България.

Възстанията въ България зачестяватъ. Българина възтанникъ храбро дава живота си за скжпата свобода. Стефанъ Караджа, х. Димитъръ, Василъ Левски, Христо Ботевъ, Бенковски, и хиляди и хиляди други български синове сж загинали по нашитѣ хубави балкани за скжпата свобода.

Нашитѣ войводи и четници започватъ да се присъединяватъ къмъ Сърбия и Русия които сжщо воювали съ турцитѣ.

Цѣлиятъ свѣтъ, заедно съ нашата освободителка Русия се възмути и ужаси отъ страшното подтисничество и изтребление надъ българитѣ отъ страна на Турция. Великитѣ сили, а най-настойчиво Русия, поиска отъ Турция да даде автономия на България — Турция отказва.

Тогава Русия на 24 априлъ 1877 г. обяви война на Турция. Само за единъ месецъ Руската армия била много увеличена отъ българи опълченци и доброволци, които се събирали въ Русия.

На 6 май с. г. нашитѣ опълченци получили отъ гражданитѣ на гр. Самара — Русия знаме трицвѣтно наречено

Самарско знаме

Числото на българското опълчение достигнало 6000 души и съ тѣзи бойни сили се тури основата на бждащата българска войска — **на третото ни царство.**

На 14 срещу 15 юний 1877 г. рускитѣ войски преминаха Дунава при Свищовъ, а следъ два дни вече минава и нашето опълчение. Радостьта на опълченцитѣ е голѣма. Отъ голѣма обичь къмъ Родината тѣ падатъ на колѣне, цѣлуватъ българската земя и се заклѣватъ — **„съ радость да умрать за нейната свобода“.**

ЧЕТАТА НА ХРИСТО БОТЕВЪ ЗАВЛАДѢВА ПАРАХОДА „РАДЕЦКИ“
НА 12 МАЙ 1876 г.

Боя при Стара-Загора

На 19 юлий 1877 г. произлиза прочутия и страшенъ бой при Ст.-Загора. Въ него най-главно участие взема нашето опълчение. Срещу хилядната турска войска, нашитѣ юнаци се хвърлятъ като лъвове въ контра атака съ гордо развѣто I-то българско военно знаме. Боятъ е билъ кръвопролитенъ и страшенъ. На много пжти знамето щѣло да попадне въ вражески ржце. Знаменосцитѣ биватъ убивани единъ следъ други, докато най-после дружинниятъ командиръ подполковникъ Калитинъ, взема знамето и командва: „Слѣдъ менъ юнаци!" Но неприятелскитѣ куршуми повалятъ мъртавъ и храбрия командиръ. ***Съ последни усилия изтощенитѣ опълченци се нахвърлятъ срещу неприятеля, съ щика си пробиватъ пжть и честьта на България е спасена.***

Опълченцитѣ се жертвуваха, но не дадоха святото имъ знаме да падне въ чужди ржце.

Боевете за Шипченския проходъ

Българското опълчение получило заповѣдь заедно съ рускитѣ войски да запази Шипченския проходъ отъ армията на Сюлейманъ паша, който тръгналъ отъ Нова-Загора за Шипка съ многохилядна войска.

На 9 августъ турцитѣ атакуватъ южния и източенъ фронтъ на позицията срещу върхътъ „св. Никола". Четири последователни атаки, като достигатъ до 200 крачки до върха, но биватъ отблъснати отъ славнитѣ руски войници и самоотверженнитѣ опълченци.

Срещу източния фронтъ турцитѣ произвеждатъ седемь смѣли атаки, но точния и спокоенъ огънь на защитницитѣ. коси редоветѣ имъ и турцитѣ отстжпватъ въ безпорядъкъ.

Три дни нашитѣ опълченци и руски войници защищаватъ достойно върха, въпреки слабитѣ резерви, гладъ и непоносима жажда.

Патронитѣ се привършватъ. Започва се **бой съ камъни и дървета**. Духътъ на опълченци и войници се повдига, въпреки необикновената настойчивость на турскитѣ атаки, които следватъ една следъ друга.

Защитата на върха и прохода продължава до 5 септемврий, когато турцитѣ пакъ се опитватъ да завладѣятъ Шипка, но напусто. Българинътъ доби вѣра въ себе си, взе да се гордѣе, че е достоенъ като войникъ, смѣло и съ героична устойчивость следваше своитѣ учители.

ЧЕТАТА НА х. ДИМИТЪРЪ И СТЕФАНЪ КАРАДЖАТА
се сражаватъ съ турски аскеръ. Развѣто знаме съ надписъ „Смъртъ или свобода".
Подъ знамето е х. Димитъръ, а долу на първитѣ редове съ вдигната сабя Ст. Караджата — 1868 г.

Боя при Шейново

Този страшенъ и незапомненъ бой, който е взелъ твърде много жертви отъ руски войници и български опълченци не сломява духа на бойцитѣ. Тѣ смѣло атакуватъ турскитѣ укрепления, които завладяватъ едно следъ друго.

„На ножъ" — барабани „за Атака" и „Ура" се носятъ отъ ехото и всѣватъ ужасъ средъ турскитѣ редове

„Напредъ юнаци!„ — командува руския подполковникъ Панютинъ, грабналъ знамето и се хвърля напредъ. Между първитѣ които скочили въ укрепление билъ и поручикъ Дан. Николаевъ (българинъ) отъ 5-та българска дружина.

Следъ дългъ и упоритъ бой войскитѣ се вмъкватъ въ централния укрепенъ пунктъ и плѣняватъ Вейсалъ паша, заедно съ останалата негова армия.

Още веднажъ нашето опълчение доказа, че българина обича отечеството си, жертвува се за него и е достоенъ за свободенъ животъ.

Победитѣ на руската войска и нашето опълчение надъ подтискницитѣ — турци, се нижеха една следъ друга.

Въ свѣтлитѣ страници на нашето освобождение се пишеха съ кръвьта на юнацитѣ-освободители имената, почти въ всички български градове и села, докато най-после рускитѣ войски достигнаха стенитѣ на Цариградъ. Почувствувала, че е сломена, Турция подписва миръ на 19 февруари 1878 г. въ с. Санъ-Стефано, който носи името „Санъ-Стефански миръ".

Споредъ него цѣлокупна България остава съ граници Северна и Южна България — Македония, Моравско и Добруджа.

Най-после, следъ 500 годишно черно и тежко робство, България бѣше свободна — радостьта бѣ неописуема за всички.

Тази радость бѣ много кратка за българския народъ, защото въ Берлинъ разпокжсаха България на петь чѣсти, отъ които само една остана свободна.

Онова, което оржжието и самоотверженитѣ юнаци съ кръвьта си спечелиха на бойнитѣ полета, дипломацията го унищожи само за два-три дни.

Следъ Берлинския договоръ България остана самоуправно княжество, на което за князъ бѣ избранъ Александъръ Батенбергъ.

Съ разпокжсването на българския народъ се явиха много недоволства и решението му да се съедини поне Северна съ Южна България (тогавашна Румелия) бѣше изпълнено, **на 6 септемврий 1885 г. се провъзгласи Съединението на Северна и Южна България.**

Сждено било, обаче, въ България да избухне новъ пожаръ — не отъ къмъ Турция, отъ кждето се очаквало, а отъ братския нашъ народъ — Сърбия. Сърбия дигна ржка и започна първата братоубийствена война.

България тогава е била съ твърде малко офицери и войници, тъй като Русия заповѣдва на своитѣ да се прибератъ.

БОРИМЕЧКАТА

Главнокомандующъ на войскитѣ Н. В. Князъ Ал, Батенбергъ, Н-къ щаба капитанъ Рачо Петровъ и подполковникъ Данаилъ Николаевъ, герой при атаката на Шейновскитѣ укрепления

Минаване Сръбската граница презъ 1885 год.

Сърбитѣ обявиха война на 2 ноември. Армията имъ сѫщия день настѫпи за да завземе колкото може повече български земи.

Първата среща съ сърбитѣ на нашето опълчение стана при Зелениградъ (по пѫтя отъ границата за Пиротъ), кѫдето биватъ отблъснати отъ една запасна рота и 4 чети опълченци.

Произлизатъ други боеве. Сърбитѣ атакуватъ позицията Цвѣтковъ гробъ, но и тамъ биватъ изненадани отъ храбриятъ отрядъ на 2-й Струмски полкъ.

Българина проявява по всички позиции храбрость и нечувана самоотверженость.

Стремление на всички български чети бѣше къмъ Сливница.

Боеветѣ на 3 ноември, както и тия на 5, 6 и 7 ноември, спечелиха за българскитѣ войски нови успехи по цѣлия фронтъ.

Срещата на двата противника при с. Гургулятъ бѣше страшна и ожесточена. Но съ контра атаки и непрекъснато ура, нашитѣ храбърци прогониха сърбитѣ отъ всичкитѣ имъ позиции.

И тъй сърбитѣ сѫ бити по цѣлия фронтъ на Сливнишката позиция, понеже нощьта завари храбрия български войникъ върху сръбскитѣ позиции.

Боеветѣ Драгоманъ — Цариброд.

На 9 ноември войскитѣ отъ източния корпусъ (отъ Юж. България) пристигатъ на Сливница. Командиря на корпуса подполк. Данаилъ Николаевъ (героя при Шейновскитѣ сражения) поема командването на войскитѣ по цѣлия фронтъ.

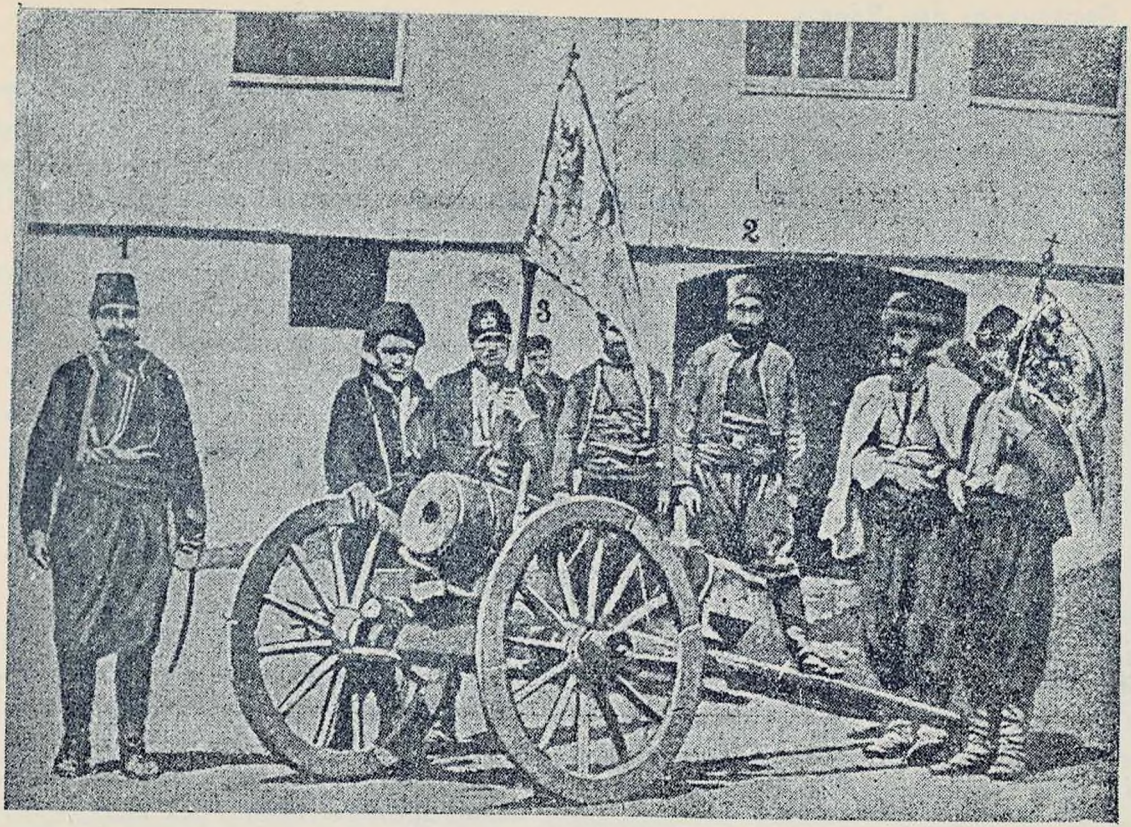
На 10 ноември произлиза Драгоманския бой, кѫдето сърбитѣ биватъ атакувани отъ една дружина на Дринската дружина — съ „ура на ножъ“ — прогонени отстѫпватъ отъ българска земя, и се задържатъ едва при Цариброд.

На 11 ноември българскитѣ войски продължаватъ настѫплението и се завързва страшния бой при Цариброд.

На 12 ноември нашитѣ храбри войски отъ 7 дружини — отъ Търновския, Плѣвенския и Приморски полкове — се срѣщатъ съ сръбския 12 пехотенъ полкъ, като се завързва страшенъ и кървопролитенъ бой. Въ този бой сърбитѣ дали твърде много жертви за спасяване знамето на полка, което щѣло да падне въ наши рѫце.

На 13 ноември сърбитѣ видѣха, че не могатъ да се задържатъ на границата, отстѫпватъ въ найголѣмъ безпорядъкъ и паника къмъ Пиротъ.

Българскиятъ успѣхъ въ боеветѣ при Драгоманъ и Цариброд се дължатъ главно на високия духъ на нашитѣ войски.

Черешевото топче, — първата българска артилерия, употрѣбена срещу редовната турска войска за извоюване свободата на България, съ което се извести обяване на революционната борба въ панагюрския революционенъ окржгъ, 20 априлъ 1876 г., подготвена отъ революционеритѣ Воловъ, Бенковски и знамето на Райна Княгиня.

Сражението при Пиротъ.

На 14 ноември следъ обѣдъ наши войски се приближаватъ до Пиротскитѣ позиции. На вр. Черни — връхъ нашитѣ храбърци изненадватъ сърбитѣ, като се явяватъ на 50 крачки отъ позицията имъ, и съ атака на ножъ и ура, ги прогонватъ отъ върха. Сжщо става и на северния в. Черни-връхъ. И тамъ сърбитѣ напускатъ позициитѣ си подъ натиска само на една рота отъ нашия 7-й пехотенъ Преславски полкъ.

Смѣлото втурване на българитѣ къмъ Пиротъ, нощнитѣ атаки и храбростьта на българския войникъ на 15 ноември разби окончателно сръбската армия, и завладѣ Пиротъ следъ редица кървави атаки.

На 16 ноември сутриньта при Княза на България. — Князъ Александъръ Батенбергъ — на самото бойно поле се яви Австрийския графъ Кевенхюлеръ, който съобщи волята на Великитѣ сили за непременно спиране на военнитѣ дѣйствия.

Сърбия бѣше спасена преди да бжде наказана за непочтенната и постъпка спрѣмо България като братъ и съседъ.

Съ завладѣването на Пиротъ, българското име отново се издигна въ очитѣ на свѣта. За храбростьта и смѣлостьта на нашия славенъ войнъ, отново се заговори по цѣлия свѣтъ.

Войната съ Сърбия бѣше прекратена.

Победитѣ на съвършенно младото българско войнство се кичатъ по челата на храбритѣ български чада и ехото разнася тази слава на храбърцитѣ навсѣкжде по свѣта.

Сърбия бѣше победена. На 18.II. 1886 год. въ Букурещъ се подписа миръть, споредъ който се възстановиха приятелскитѣ отношения между дветѣ страни.

Съ това България спечели твърде много, тя се издигна предъ очитѣ на свѣта и това ѝ донесе много успѣхи презъ мирния животъ.

Царь Фердинандъ I

Независима България

Следъ Съединението на Северна и Южна България и следъ войната ни съ Сърбия въ 1885 г., която става безъ съгласието на Руския императоръ — въ България се заражда едно политическо течение противъ Князъ Александъръ Батенбергъ.

Както още отъ старо време и до днесъ, историята подчертава сжщото несъгласие и безогледна

САМАРСКОТО ЗНАМЕ

борба, която много пъти е пакостила на българския народъ.

И така, тъзи недоволства стават причина Князъ Ал. Батенбергъ да бъде детрониранъ—като напусналъ завинаги България.

България останала да се управлява отъ Регентство.

Презъ мартъ 1887 г. делегацията, натоварена да избере Князъ за Българския престолъ, се спрела на Саксъ Кобургъ Готския принцъ Фердинандъ, който билъ одобренъ единодушно отъ Великото Народно Събрание съ викове: „Ура. Да живѣе!"

На 2 августъ Князътъ положилъ клетва и съ това стъпилъ на Българския престолъ.

Отъ 1877 год. до 1918 год. на българския престолъ царува Фердинандъ I, който заживѣ съ народнитѣ идеали: освобождението и обединението на цѣлия български народъ. Той положи грижи за създаването на една силна армия, готова всѣкога да се жертвува за народнитѣ свободи.

България се сочеше като страна на бързия напредъкъ.

На 22 септемврий 1908 г. България, съ съгласието на Великитѣ сили, се обяви за напълно независима и провъзгласяването ѝ за Царство, като Княза се обяви за Царь на всички Българи.

Кръвопролитно сражение при Стара Загора на 19 юлий 1877 г. съ участие на Българското Опълчение отъ 3-а дружина;—развѣто Самарското знаме—подъ командата на подполковникъ Калитинъ.

Война за освобождението на Македония.

Българитѣ отъ Северна и Южна България чувствуваха страданията на своитѣ братя отъ Македония и Одринско. Подъ тѣзи чувства на свещенъ братски дългъ, свободна и съединена вече България, започна да се организира и приготовлява за бждащата освободителна война.

Победитѣ при Сливница, Драгоманъ и Пиротъ окуражиха българитѣ за скорошното освобождение на Македония.

Всредъ българитѣ въ Македония изникнаха бележити революционери — герои, силнородолюбиви българи, като: Даме Груевъ, Гоце Дѣлчевъ, Трайко Китанчевъ, Борисъ Сарафовъ и много други, които работеха съ голѣмо въодушевление и пожертвователность.

Започнаха възстания. Най-голѣмото възстание бѣше презъ 1903 г. наречено „Илинденско", — което стана причина Европа да обърне внимание и започна натяквания на Турция — за даване правдини на българитѣ въ Македония и Одринско.

Обаче поради вмешателство на съседнитѣ държави: Гърция, Сърбия и Ромъния— въпроса за подобрение положението на поробенитѣ българи се отлагаше отъ година на година.

България се принуди да се примири съ Сърбия и Гърция за единъ общъ съюзъ противъ Турция.

На 17 септемврий 1912 г. се обяви обща мобилизация на тритѣ съюзнически армии, а на **5 октомврий обявиха война на Турция.**

Запаснитѣ въ българската армия се явиха подъ знамената бързо и съ голѣма радость. Въодушевлението на народа бѣ голѣмо. Най-после, следъ толкова вѣкове настана време за отплата.

Главнокомандующъ на действующата армия бѣ **Негово Величество Царь Фердинандъ I,** неговъ помощникъ Генералъ Савовъ Михаилъ и Началникъ Щаба на армията Генералъ Фичевъ Иванъ.

Още съ обявяването на войната — 5 октомврий, сутриньта, българскитѣ армии минаха границата и се насочиха къмъ **Одринъ и Лозенградъ.**

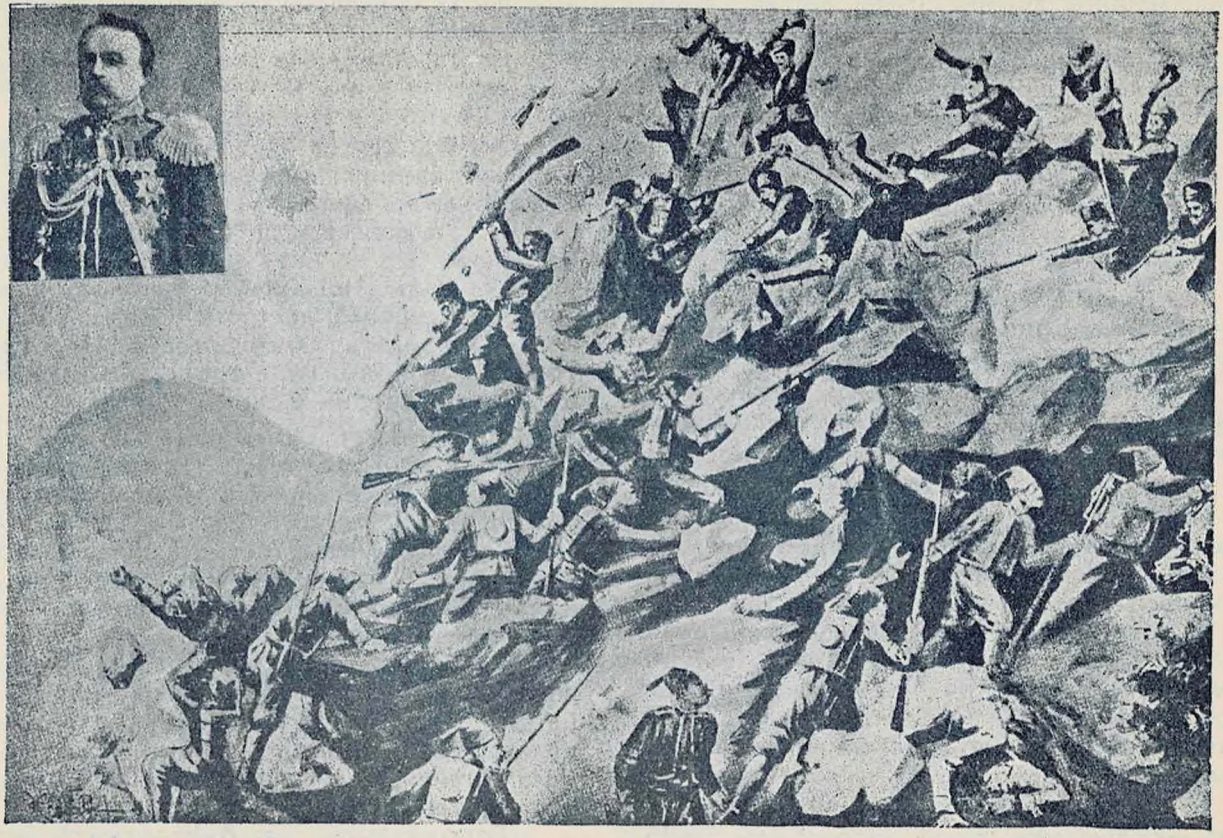
На 8 октомврий турцитѣ настжпиха съ цѣлата си армия срещу българитѣ.

На 9 октомврий I Соф. полкъ атакува при с. **Гечкенли** настжпващитѣ турски колони.

Неприятелския огънь бѣше упоритъ, вследствие на което отдѣлни роти отъ полка загубиха своитѣ началници въ боя. Една дружина прогони неприятелскитѣ части и плени две тѣхни батареи.

8 и 31 пех. полкове се хвърлиха „на ножъ" въ неприятелскитѣ окопи при с. **Селиолу** и разби неприятеля, който отстжпи назадъ.

На 9 срещу 10 октомврий двѣ дружини отъ 19 пех. Шуменски полкъ, само съ „ура" и „на ножъ" прогониха турцитѣ отъ позициитѣ имъ при с. **Ески Полосъ.** Сутриньта 19, 43 и 44 полкове, подъ командата на Генералъ-майоръ Церковски настжпиха срещу с. **Петра,** гдето главнитѣ турски сили се бѣха окопали. Произлиза упоритъ бой. Българитѣ сж на 200 крачки до турскитѣ окопи. Настжпва колебание въ турскитѣ редове.

Отбрана на Шипченската позиция на 11 Августъ 1877 г. на връхъ „Орлово гнѣздо“ подъ командата на генералъ Столѣтовъ.

Между нашитѣ храбри бойци витаеха духоветѣ на геройски загиналитѣ при гара **Кждъ-кьой — Капитанъ Андреевъ** и другаритѣ му — при превземането на 12 турски орждия, — както и тия на героитѣ при **Гечкенлеръ, Селиолу,Ески полосъ и Петра.** Увенчани съ ориола на безсмъртие и слава ги подканваха къмъ нови смѣли подвизи.

Ето нова смѣла атака. Моментътъ е величественъ. Турцитѣ не дочакватъ удара, напущатъ окопитѣ си и избѣгватъ.

2-й Искърски полкъ настжпи срещу силенъ противникъ при с. **Ериклеръ**, който ужасенъ напуска позициитѣ си.

На 11 октомврий, следъ обѣдъ Лозенградъ падна въ български ржце.

Една часть отъ неприятелската армия отстжпва къмъ Люле-Бургасъ, а друга къмъ Виза.

Въ тѣзи първи боеве, българскиятъ войникъ смѣло налиташе върху врагътъ, денемъ и нощемъ. Вѣрвайки въ своитѣ началници, въ добрата си подготовка и въ доброто действие на оржжието си.

На 15.X. турцитѣ заеха позиции за охрана линията Бунаръ-Хисаръ — Люле-Бургасъ, но и тукъ не се задържаха, атаката на 5 Дунавска дивизия ги накара да напуснатъ позициитѣ и да ударятъ въ паническо бѣгство, като оставятъ множество трофеи въ наши ржце.

На 16 с. м. произлиза страшенъ бой при село **Карагачъ**,—сжщия день, следъ упоритъ бой, 3 и 15 полкове отблъсватъ турцитѣ и завладяватъ града **Люле-Бургасъ.**

На 17 октомврий се водеха боеве при селото **Тюркъ-бей.**

На 18 октомврий българскитѣ войски прогониха турцитѣ къмъ **Чаталджа и с. Чонгора.**

19 октомври, 4 дивизия съ страшна сила прогони задната турска охрана при село **Чонгора.** Съ това се свършиха четиридневнитѣ боеве при р. Карагачъ-дере, гдето турцитѣ мислеха да разбиятъ българската войска и да настжпятъ и стигнатъ дори до София.

Гордостьта на Турция се пречупи— тази гордость и презрение, което тѣ показаха спрѣмо „раята" българи отъ 500 год. насамъ. **Цариградъ потрепера тъй, както е трепералъ нѣкога при Крума и Симеона Велики.**

Страшниятъ Булаирски бой на 26 януарий започнатъ отъ новопристигналитѣ турски войски, бѣше сжщо победоносенъ за нашето храбро воинство.

Старата и непревзимаема крепость **Одринъ**— подъ натиска на нашата II-а армия, при умелото командуване на генералъ — лейтенантъ Ивановъ, следъ многократни атаки на разнитѣ сектори на крепостьта, турцитѣ се видяха безсилни и коменданта на крепостьта Шукри паша предаде въ ржцетѣ на нашитѣ храбри войски града, а лично той поднесе саблята си на генералъ— лейтенантъ Иванова и генералъ Вазовъ Георги който разби крепостьта отъ истокъ.

Героизъмътъ на българскитѣ войски е ненадминатъ при атаката на Одринъ. Одринската епопея е гордостьта на България.

Боятъ при с. Шейново и плѣняването турската войска на Вейсалъ паша, съ участието на 5-а Опълченска дружина подъ главното командуване на генералъ Радецки.

Лондонски миръ

Съ падането на Одринъ, турцитѣ съвсемъ се отчаяха. Освободената вече наша войска отъ одринскитѣ позиции заплашваше Цариградъ. Тѣ поискаха миръ. **На 17 априлъ 1913 г. въ Лондонъ** се сключи мира, споредъ който **Турция отстжпва на съюзницитѣ всички земи** на западъ отъ линията Еносъ — Мидия.

Междусъюзническа война 1913 г.

Още България не привършила своитѣ дѣйствия при Чаталджа, нашитѣ съюзници сърби и гърци вече си подѣлили Македония и започватъ да се укрепяватъ, като че ли иматъ врагъ българската войска.

Еднакви интереси, обаче, свързваха сърби и гърци и на 19 май 1913 г. тѣ сключиха помежду си таенъ съюзъ противъ България.

Напраздно бѣха увѣщаванията отъ наша страна къмъ съюзницитѣ за повече разумъ. Но тѣ бѣха решили и намираха, че сега е най-добриятъ моментъ да изнасилятъ България.

Отъ друга страна, Ромъния започна да иска повече земи отъ Добруджа.

И така, България заобиколена отъ всички страни съ неприятели, започна междусъюзническата война.

Настжпление срещу гърцитѣ

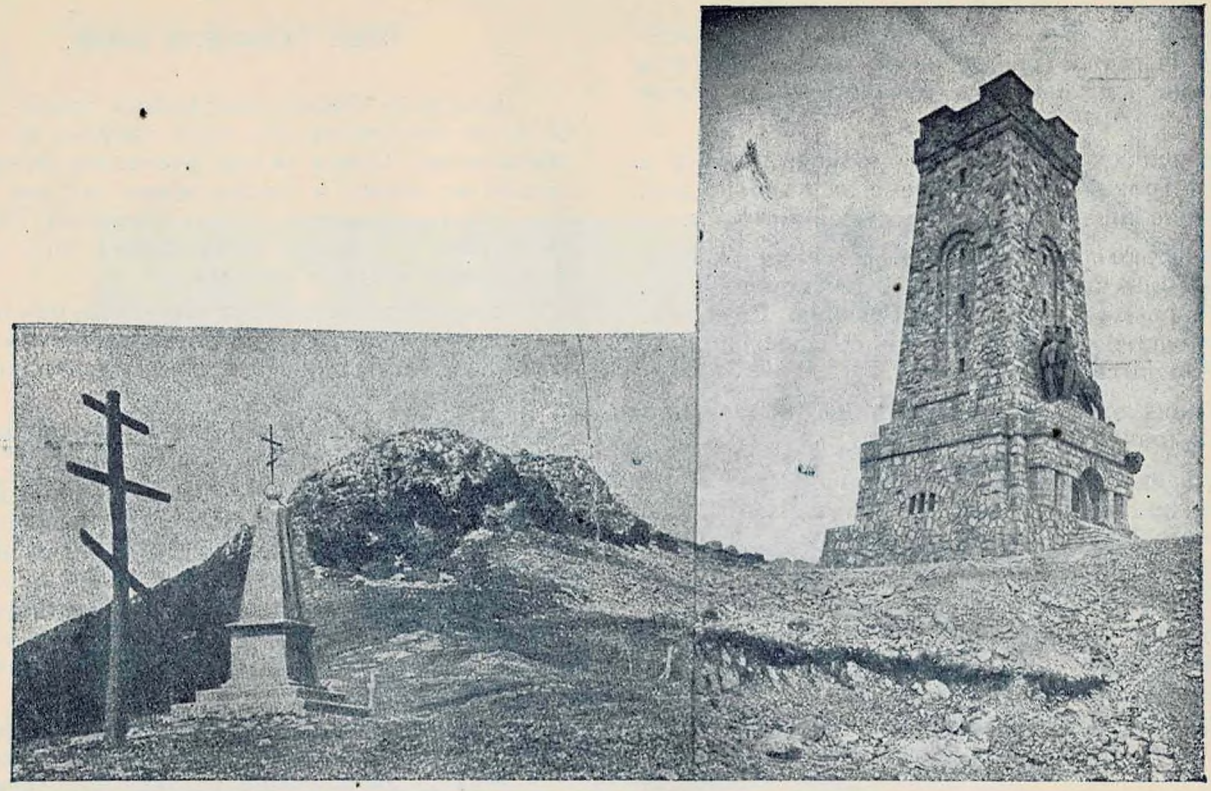
На 16 и 17 юний нашата II и IV армия настжпиха срещу гърцитѣ. Кукушъ-Негованъ, Дойранъ, Гевгели, Кукушъ, Лахна, и др. бѣха гробница на гръцкитѣ войници, тѣ напуснаха своитѣ позиции и въ паника, въ безпорядъкъ се пръснаха по селата, за да се укриятъ, като захвърляха оржжието си.

Следъ боевете при Кукушъ и Лахна, Хамзалии Берово, Пехчево — Царево-село, нашитѣ войски заеха отбранително положение и почиваха. До като нашитѣ I, III, и IV армии атакуваха сърбитѣ при Криволакъ и Удово, други наши части при връхъ Божидарица, в. Повиенъ — Крива Паланка и др. Враня — Пиротъ — къмъ Княжевецъ.

Ромънцитѣ настжпиха и заеха Добруджа — до Тутраканъ и Балчикъ. Скъсаха линията София — Варна и минаха презъ Орхание. Ромънската пехота настжпи за Вратца, Мездра, Романъ, Орхание, но не мина балкана.

Това нахлуване внесе смутъ въ българската войнишка душа, която не можеше да понесе позора на потъпкано бащино огнище и семейна честь. Хиляди българи тогава се заклѣха да отмжстятъ на Ромъния за тази ѝ недостойна постжпка.

Турцитѣ, увѣрени, че ние водиме истинска война съ останалитѣ съюзници, решаватъ да си върнатъ източна Тракия и Одринъ. Съ една 250 хил. войска тѣ нахлуватъ въ Одринско, Лозенградско, Димотишко и опожаряватъ нѣколко села на старата граница въ Южна България.

Величественния паметникъ, издигнатъ на върхътъ „Св. Никола“,—въ честь на падналитѣ за нашето освобождение—руски войници и български опълченци и височината наречена „Орлово гнѣздо“, отъ която нашитѣ опълченци, като свършиха патронитѣ, посрещнаха смѣлитѣ турски атаки съ камъни, дървета, трупове и после съ щикове.

По-късно прогонватъ цѣлото българско население отъ Източна Тракия, което оставя имотитѣ си, добитъка и др. да бѫде плячкосано отъ гърци и турци.

Така всичко спечелено съ толкова усилия и жертви въ Тракия бѣше загубено за нѣколко дни, благодарение на подлостьта на съюзницитѣ ни.

Междусъюзническата война се свърши съ Букурешкия миръ на 28 юлий 1913 г. Споредъ него, сърбитѣ и гърцитѣ задържаха Северна, Срѣдна и Южна Македония, а на България се даде Пиринъ, Рила и Родопитѣ.

Ромѫния откѫсна отъ България Добруджа до линията Тутраканъ — Балчикъ.

Следъ дълги преговори България сключи миръ съ Турция на 16 септемврий с. г. въ Цариградъ, като съ него загуби Лозенградъ, Одринъ, Димотика, а запази Ортакьой, Кърджали, Гюмурджина, Ксанти, Софлу и Деде-Агачъ.

България бѣше страшно изиграна — злъчь кипеше въ сърдцето на всѣки българинъ и мисъль за отмѫщение облада умоветѣ на всички за честьта на България и за утѣха на многобройнитѣ жертви.

Общо Европейска война.

България бѣше онеправдана презъ 1913 г. но тя не се отказваше отъ своя идеалъ за народно обединение. Тогава тя сви знамената си за по-благоприятно време, и такова време настана скоро.

На 1 октомврий 1915 г. България обяви война на Сърбия и I армия командувана отъ генералъ Бояджиевъ настѫпи веднага.

Започнаха се ожесточени боеве при най-лошо време и дъждове, които траяха до 22 октомврий, когато сърбитѣ започнаха общо отстѫпление къмъ долината на р. **Морава.**

Други части настѫпваха и преследваха сърбитѣ къмъ **Княжевацъ.**

Сѫщо ставаше къмъ **Модра стена и Дрѣнова глава** и сърбитѣ се оттеглятъ по посока на **Нишъ.**

Изобщо, настѫплението ни въ Сърбия вървеше винаги съ голѣми и ожесточени боеве, но съ успѣхъ. Ежедневно нашитѣ храбри войници завземаха сръбскитѣ позиции благодарение на което паднаха **с. Планиница, Тресе-баба, Алексинацъ и в. Калафатъ.**

На 27 октомврий бѣ атакуванъ неприятеля при **Лесковацъ,** който се пръсна въ бѣгство.

Българскитѣ войски усилено напредватъ къмъ **Враня, Куманово, Велесъ,** гонейки сърбитѣ къмъ **Прищина и Гиляне,** Българскитѣ войски завладяватъ и цѣлото Прищенско поле.

Следъ кръвопролитенъ бой при **Овче-поле,** сърбитѣ заематъ позиция на брѣга на р. Вардаръ.

ЦАРЬ ОСВОБОДИТЕЛЬ
руски императоръ Александръ II.

при гр. Велесъ. Но само следъ нѣколко дни нова слава обкичва главитѣ на нашитѣ храбри бойци.

Велесъ, Соничка глава, Прилепъ и с. Чепели сж въ наши ржце, въпреки това, че срещу насъ се явиха вече не само сърбитѣ, но и англо-френскитѣ войски. Следъ жестоко сражение нашитѣ войски на 22 ноември заеха с. **Алинци и гр. Битоля** на 24 — **Охридъ** и се насочиха къмъ **гр. Струга**.

Къмъ 8.XI. — нашитѣ войски успѣшно завършиха боевете при **Гиляни** и завладѣха **Прищина**.

Сърбитѣ, узнали за погрома на Косово поле, побѣгнаха къмъ Адриатическия брѣгъ и къмъ Солунъ. Така на 28 ноември цѣла Македония бѣ изчистена отъ неприятелски войски.

Само въ продължение на два месеца нашата храбра армия прегази Сърбия и Македония, разби и почти унищожи сръбската армия.

Освобождението на Македония бѣше постигнато.

Така българинътъ изпълни своя дългъ и показа, че за едно свято и право дѣло намира сили и доблесть да се бори още единъ пжть и то съ френски и английски армии, дошли да изпълнятъ съюзнически дългъ къмъ нашата съседка изменница — Сърбия.

Черна, Кожухъ планина, Бѣласица, Дебъръ, Струга, Дойранъ, Битоля, Гевгели, Велесъ и много други имена нѣма никога да се забравятъ отъ нашето поколѣние— както и храбростьта на нашитѣ войници презъ тази война.

Настжпление въ Добруджа.

Военнитѣ действия между България и Ромъния започнаха на 2 септември 1916 г. Нашитѣ колони рано сутриньта атакуваха пограничнитѣ ромънски войски и съ пѣсни и небивала радость преминаватъ границата.

На 3 септември атакуватъ крепостьта **Тутраканъ**, а конната дивизия завладѣ **Куртъ-бунаръ** и изпрати разездитѣ си далечъ въ Добруджа.

Около Тутраканъ бѣха построени 15 укрепления — запазени съ 2 реда окопи и гжста телена мрежа. Атакуването ставаше много трудно, но нашитѣ войски бѣха решени да се превземе Тутраканската крепость.

На 5 септември нашитѣ войски откриватъ огънь и настжпватъ къмъ крепостьта.

Огъня и дапенитѣ жертви не можаха да спратъ смѣлитѣ български войски Тѣ се нахвърлиха върху фортоветѣ, газеха теленитѣ мрежи, прескачаха вълчитѣ ями и съ ножъ довършиха работата на нашата артилерия.

Съ цената на много скжпи жертви, но съ единъ невиждань устремъ и ненадмината храбрость отбранителната съпротива бѣ сломѣна. Фортовия поясъ падна заедно съ всичката крепостна артилерия въ наши ржце.

Всеветѣ при Самсанларъ, Кочмаръ и Добричъ обкичиха нашия храбръ войникъ и нашето оржжие съ нови лаврови венци.

Величественния паметникъ на
ЦАРЬ ОСВОБОДИТЕЛЯ
издигнатъ въ София предъ Народното събрание, въ знакъ на голѣма признателность на българския народъ за гдето заповѣда войната съ турцитѣ за нашето освобождение.

Най-голѣма храбрость и самоотверженость прояви нашата кавалерия — подъ умѣлото предводителство на **генералъ Колевъ**, която, като ураганъ, се носеше надъ главитѣ на неприятеля по равнитѣ добруджански полета.

Съ това нашата храбра конница доказа, че и тя не стои по-долу отъ своитѣ събратя — пехотинци и артилеристи.

На два пѫти атакуваната **Кобадинска крепость** падна въ наши рѫце.

На 22 й нашата конна дивизия превзе **Кюстенджа.** Въ сѫщия този моментъ пехотата завладя **Черна вода** и гр. **Меджидия.**

Следъ 60 дневни блѣскави победи, нашата армия достигна най-удобно и тѣсно мѣсто за отбрана въ Добруджа: линията с. Бонасчикъ езеро Ташовлу.

На 5 януарий нашитѣ войски превзеха гр. **Брaила** и достигнаха р. **Сеpетъ**, гдето се спрѣха.

Следъ доста упорити боеве при **Сатулъ Ноу, Бабадагъ, Тулча, Мачинъ** и др. на 5 януарий, нито единъ неприятелски войникъ нѣмаше въ родна Добруджа.

И нашата армия може да се поклони и да цѣлуне огнището гдето преди 1250 години проблѣсна българската военна слава на балканитѣ.

Южния македонския фронтъ.

Военнитѣ действия на Македонския фронтъ презъ 1916 и 1917 г. за българската армия минаха твърде мѫчително.

Боятъ при **Каймакъ-чаланъ, завоя на Черна и долината на Струма** бѣше срещу французи и сърби, които мѫчно устояваха на нашитѣ напори.

Българскитѣ войски на Южния фронтъ бѣха принудени да се борятъ съ по-силенъ противникъ, който разполагаше съ изобилни срѣдства за борба, а особено съ артилерия.

Въпреки всички несгоди и грамадни жертви, нашитѣ бойци се държаха твърдо на позициитѣ си. — **Каймакъ-чаланъ, завоя на Черна, Ябебична и пр.**

Българскиятъ духъ, търпения, упоритость и самопожертвувания се проявиха особено въ продължителнитѣ боеве на Каймакъ-чаланъ и завоя на Черна.

Генералъ Данаилъ Николаевъ, патриархъ на Българската армия, герой за защита на в. Св. Никола — Орлово гнѣздо при Шипка и при Шейновския бой — 1877 г. Главнокомандующъ Българскитѣ войски — въ Сръбско-Българската война 1885 г.

Добро поле.

Презъ септемврий 1918 г. българската армия бѣше съвършенно изморена, не можа да устои на открития отъ неприятеля силенъ и нескончаемъ артилерийски огънь при Добро-поне. На 14 септемврий неприятеля още повече усили своята атака срещу тази позиция и успѣ да пробие фронта. Духътъ на непоколебимия български войникъ започна да се сломява, поради многочисленостьта на неприятеля и противоотечественната агитация, която се водеше въ тила отъ хора, които забравиха, че сж българи, а се продадоха за чужди интереси, безъ да помислятъ за своя толкова много измжченъ народъ.

Пробива на Добро-поле даде възможность на неприятеля да се яви въ тилъ на другитѣ ни дивизии, които още държаха здраво своитѣ позиции. Тѣ бѣха заобиколени. Едни отъ тѣхъ успѣха да се изтръгнатъ и отстжпятъ къмъ България, а други бѣха заобиколени и взети като пленници и заложници.

Нашитѣ части една следъ друга напуснаха вече своитѣ позиции, поради усилената агитация въ тила — отъ родоотстжпници и измѣнници. Отстжплението бѣше въ най-голѣмъ безпорядъкъ.

Положението ставаше всѣки часъ по-критическо, необходима бѣше личность, която да спре паническото отстжпление на нашитѣ войници. Самъ Престолонаследника замина къмъ мѣстото на пробива и при с. Дабница започна да спира отстжпващитѣ войници. Съ благи и самоувѣрени думи той напомня на нашия войникъ дългътъ му къмъ родината. Събиратъ се около своя любимъ престолонаследникъ доста войници, които се сформироватъ въ взводове, роти и дружини и тръгватъ пакъ напредъ, предвождани лично отъ своя **Князъ—за да спасятъ своята честь и честьта на България.**

При Дойранъ позициитѣ се отбраняваха отъ 9 дивизия — подъ командуването на Генералъ Вл. Вазовъ. Англичанитѣ много пжти се опитваха да пробиятъ фронта, но всичкитѣ имъ опити оставаха безъ никакъвъ резултатъ, Артилерийския бой въздушни ескадри и задушливи газове не имъ помогнаха, защото нашитѣ позиции бѣха добре укрепени. Следъ неуспѣшнитѣ контра атаки, англичанитѣ се връщаха назадъ.

На 19 септемврий,, източно отъ Дойранъ, англичани и гърци навлизаха наново въ позицията, но командующия на I армия генералъ Нерезовъ — заповѣда усилена контра атака, която се изразява въ три часова ожесточена и кръвопролитна борба, следъ която неприятеля бѣ отблъснатъ и окончателно разбитъ.

Тукъ неприятеля остави на бойното поле повече отъ 10—11 хиляди трупа.

СЛАВНАТА ПОБЕДА НА МЛАДИТѢ БЪЛГАРСКИ ВОЙСКИ НАДЪ СЪРБИЯ ВЪ 1885 Г.

При Битоля нашитѣ храбри девизии сѫщо успѣшно отбиваха всички неприятелски нападения по посока на Прилѣпъ. И тукъ българския войникъ героически устояваше на всички атаки и би могълъ да мине дори въ настъпление. Разрушенитѣ позиции отъ артилерийския канонаденъ бой, задушливитѣ газове и множество аеропланни обстрелки въ тила. не сломѣваха вѣрата и силата на храбрия български войникъ.

Но въпрѣки голѣмитѣ поражения на врага при Дойранъ и неуспѣхитѣ му при Битоля — заповѣда се общо отстѫпление, поради пробива на Добро поле. Съ това се уби духътъ на войскитѣ. Една часть отъ храбритѣ до тогава защитници на Отечеството забравиха своитѣ граждански и войнишки длъжности и не се покоряваха на началницитѣ си.

Съ това се влоши още повече положението на България.

Победитѣ надъ врага при Дойранъ и Битоля идваха да покажатъ за лишенъ пѫть, колко е голѣмо значението на високия духъ всрѣдъ войската, въпреки многочисления неприятель и голѣмия му напоръ.

Победата при Дойранъ и Битоля бѣше наша.

Примирие.

Войната не можеше вече да продължава, поради проникване на врагътъ къмъ Скопие и Царево село и ние поискахме примирие което се сключи на 29 септемврий 1918 г. нашитѣ войски се оттеглиха на старата ни граница и по-голѣмата часть се демобилизира; съглашенскитѣ войски имаха право да минаватъ презъ България. Като пленници останаха нашитѣ I-а, VI-а, и Сборната дивизии, които бѣха обезоржжени.

Така този пѫть България трѣбваше да признае, че е победена.

Съглашенскитѣ войски окупираха България безъ бой до сключване на позорния Ньойски миръ.

При създаденото тежко положение, тактичнияътъ и уменъ нашъ **Царь Фердинандъ I** — създателя на Независима България и върховенъ вождъ на храброто българско войнство презъ тритѣ войни за обединение на българския народъ биде твърде много оскърбенъ, поради което видѣ, че понататъшното му оставане на българския престолъ е невъзможно; на 3 октомврий 1918 г. отстѫпи престола на Престолонаследника — който сѫщия день стѫпи на Българския престолъ подъ името

Царь Борисъ III

ОЖЕСТОЧЕНИЯ БОЙ ПРИ ЦАРИБРОДЪ 1885 г.

Ньойски договоръ.

Договора за миръ се подписа на 27 ноември 1919 г. въ Ньой — Франция. Тамъ България бѣ разпната на кръсть. Нашитѣ пълномощници не можаха да защитятъ правото на България. Условията имъ бѣха само прочетени и тѣ бѣха длъжни да ги подпишатъ.

Неправдата бѣше толкова голѣма и немилостива, че възмути всѣка българска душа.

Споредъ договора, Сърбия завладя отново цѣла Македония, но и една часть земя по теченията на р. Тимокъ. Царибродско, Струмишко и Босилеградско (западни покрайнини). Тракия се даде на гърцитѣ. Българска Добруджа пакъ остана подъ ромънска власть. Армията ни се намали и стана доброволческа. Оржжието ни се взе (освенъ това, което остана за доброволцитѣ).

Наложиха ни се да плащаме тежки репарации, дълги години наредъ.

Съ една речь, въ Ньой — България не само бѣше разпната на кръсть, но окована въ вериги.

Негово Величество Царь Борисъ III

пое управлението на държавното кормило въ най-тежки за българския народъ дни. Тогава, когато противницитѣ искаха България да загине, да бжде заличена отъ картата на Балканския полуостровъ.

Но България нѣма да умре, защото тя откърми великани, които побеждаваха враговетѣ ни по бойнитѣ полета, защото има синове достойни и самоотвержени, готови да умратъ за нейната свобода и величие.

А нашия изстрадалъ народъ не може да приеме този тежъкъ и позоренъ „миренъ" договоръ. Рано или късно правдата ще възтържествува, защото тя е вѣчна Ще рухнатъ пъкленитѣ планове на нашитѣ врагове. Съ вѣра въ Божията справедливость, — въ разумното предводителство на нашия върховенъ и любимъ вождъ — Негово Величество Царя и вѣрата въ самия себе, за добри бжднини, — правдата ще възтържествува надъ нашата изстрадала Родина.

Да живѣе Н. В. Царь Борисъ III.

Да живѣе храброто българско войнство!

Да живѣе целокупната и независима България!

Ура!!!

ТЪРЖЕСТВЕНОТО ВЛИЗАНЕ НА ВЪЛГАРСКИТѢ ВОЙСКИ ВЪ ПИРОТЪ ПРЕЗЪ 1885 г.

Портретитѣ въ кръста за храбрость.

Въ центъра:

Негово Величество Царь Борисъ III.

I колело.

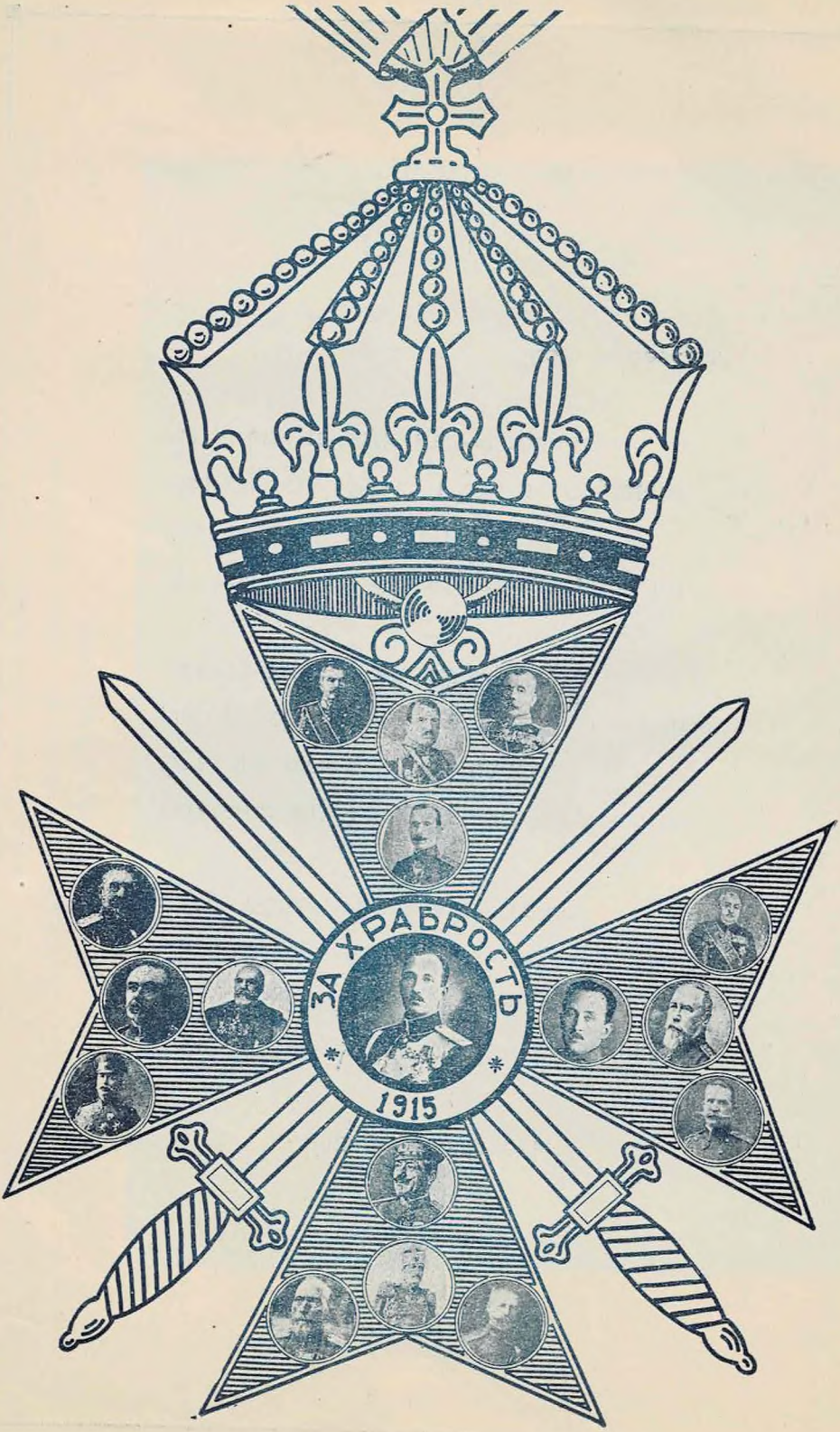
1. Негово Височество Принцъ Кирилъ.
2. Генералъ Лейтенантъ Жековъ Н.—Главнокомандующъ бълг. армия презъ общоевроп. война.
3. Генералъ Николаевъ Дан.— Главнокомандующъ бълг. армия презъ войната съ сърбитѣ 1885 г. Патриархъ на българската армия.
4. Генералъ Лейтенантъ Колевъ Ив. — прославенъ водачъ на българ. конница презъ войната съ Ромъния, въ Добруджа.

II колело.

1. Генералъ Тодоровъ Г. Н-къ 7 Рилска дивизия въ войната съ Турция — 1912 г. и команд. II армия презъ общоевропейската война.
2. Генералъ Лейт. Димитриевъ Радко — команд. III армия, презъ войната съ Турция. На него се дължи превземането на Лозенградъ и Люле-Бургасъ.
3. Генералъ Лейт. Ивановъ Ник. — Командующъ II армия, която атакува и превзе Одринъ. На него и Генералъ Вазовъ Георги упорития защитникъ на Одринъ Шукри Паша си предаде сабята, следъ падането на крепостьта.
4. Генералъ Тошевъ Ст. — командующъ III армия презъ войната съ ромънцитѣ 1916 г.

III колело.

1. Генералъ Киселовъ П.—Началникъ 4 Преславска дивизия и победитель при Тутраканъ.
2. Генералъ Лейт. Савовъ Мих.—Виденъ български военоначалникъ. помощникъ Главнокомандующъ Балканската война.
3. Генералъ Лейт. Фичевъ Ив. — Началникъ щаба действующата армия презъ време на войната съ турцитѣ.
4. Генералъ Лейт. Бояджиевъ К. — командиръ 4-та преславска дивизия презъ турската война и командиръ I армия презъ 1915—16 год.
5. Генералъ Лейт. Кутинчевъ Стилиянъ — команд. I армия войната съ турцитѣ, и съ голѣми заслуги за подготовката на старата ни армия.
6. Генералъ Гешевъ— Командующъ I армия презъ общоевропейската война 1917 год.
7. Генералъ Нерезовъ Ст.— Командующъ III армия и после I армия—жертва при атентата въ черквата св. Недѣля — София.
8. Генералъ Лейт. Ковачевъ Стилиянъ — командующъ IV армия която победи турцитѣ при Булаиръ.

ЗА ХРАБРОСТЬ
1915

Капитанъ Андрѣевъ.

Божественъ пламъ въ очитѣ ти гореше,
Въ гърди бѣ буенъ ураганъ.
Съ чиличенъ мечъ ти вихренно летѣше
Къмъ побѣснѣла вража сганъ

На тридесеть мѣста бѣ ти прободенъ
Отъ вражеския яденъ щикъ.
Народа си да видишъ днесъ свободенъ
Девиза ти бѣ тъй великъ.

До смърть се бѝ съ усмивка на устата,
Очи затвори ти честитъ.
Издигна си, юначе, намъ въ сърдцата
На всѣки паметникъ — гранитъ.

Люб. Бобевски.

БЕЗСМЪРТИЕ

Геройската смърть на Капитанъ АНДРѢЕВЪ

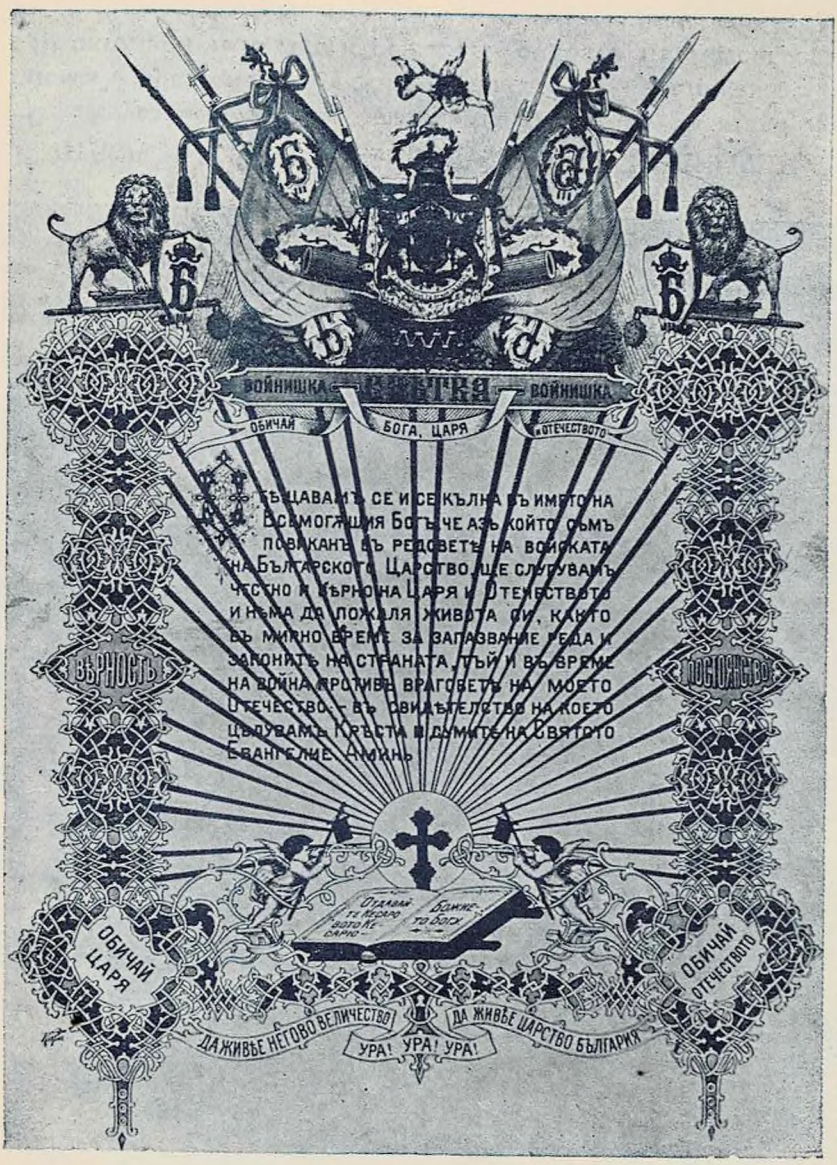
Втория бой при гара Кадж-кьой. Превземането на 12 турски орждия на 6 Октомврий 1912 г.

Химнъ на Н. В. Царя.

Всемогѫщи правѝ Боже,
Молимъ Царя ни пази,
Дай му сили за да може
Зли поврати да сразѝ!
За погромъ на враговетѣ
И за славни бѫднини;
Боже, Царю надъ царетѣ
Дай на Царя свѣтли дни.

А на българското племе
Ума, Боже, просвѣти,
Съ любовь да се обеме
И задружно процъвти.
Чрезъ съгласие да може
Силна воля да развий
Чрезъ напредъкъ дай му, Боже,
Славно име да добий.

Генералъ Агура.

ВОЙНИШКАТА КЛЕТВА

АТАКА „НА НОЖЪ“ — ПАДАНЕТО НА ЛОЗЕНГРАДЪ

Съ нечувана смѣлость, българскитѣ храбърци, съ атака „на ножъ“, превзематъ турскитѣ крѣпости при Петра на 9 и 10 октомври 1912 год. и решаватъ сждбата на Лозенградъ.

ПЕТЬ ДЕНОНОЩНИТѢ КРЪВОПРОЛИТНИ СРАЖЕНИЯ ПРИ ЛЮЛЕ-БУРГАЗЪ, ВИЗА И ЧОРЛУ. РАЗБИВАНЕ АРМИЯТА НА НАЗИМЪ ПАША 1912 г.

СРАЖЕНИЕТО ПРИ ЛЮЛЕ БУРГАСЪ—БУНАРЪ ХИСАРЪ 1912 г.

Князъ АЛЕКСАНДЪРЪ БАТЕНБЕРГЪ
царувалъ отъ 1879 до 1886 г.

Н. Ц. В. Царь Отецъ ФЕРДИНАНДЪ I
царувалъ отъ 1887—1918 г.

БОЯ ПРИ КОСОВО ПОЛЕ 1915 г.
Геройскитѣ подвизи на нашата конница.

Сражението при превземане крепостьта ТУТРАКАНЪ—ДОБРУДЖА,
отъ нашитѣ храбри войски 1915 г.

Сражението при превземане крепостьта ТУТРАКАНЪ—ДОБРУДЖА,
отъ нашитѣ храбри войски 1915 г.

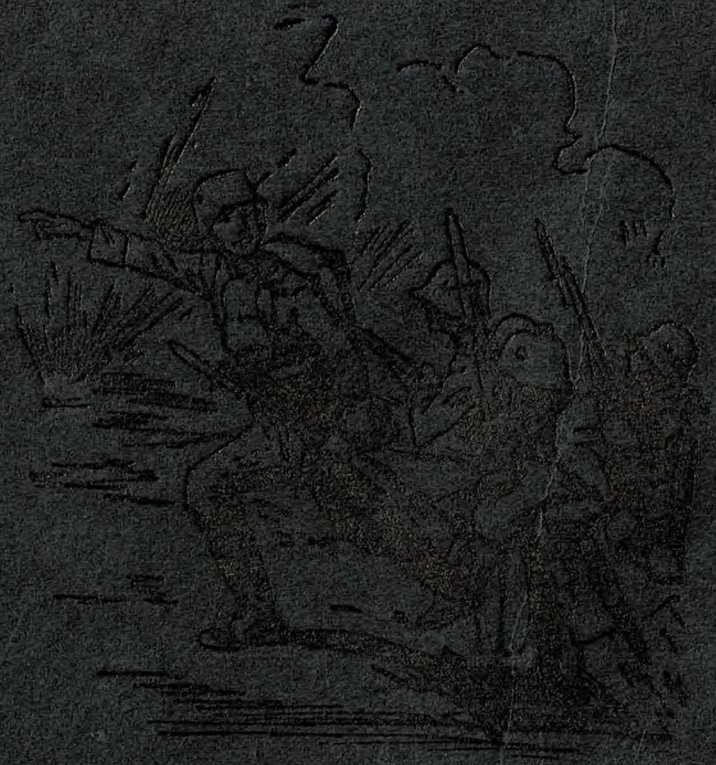

НОЩНА АТАКА

сечене теленитѣ мрежи и атакуване неприятеля—южниятъ фронтъ 1917—1918 г.

АТАКА „НА НОЖЪ“ И „УРА“ — ПРИ ЧАТАЛДЖА.
Нашитѣ войници атакуватъ неприятелскитѣ окопи при Чаталджа и Буюкъ-Чекмедже 1912 г.

Цена 30 лв.

Доставя се отъ ИЛИЯ ПАНОВЪ и БОЖИЛЪ ДУНЕКЪ
Бул. Князъ Кирилъ № 698-а.